

Naar eigen inzicht? Een onderzoek naar beoordelingsruimte van en grenzen aan de identiteitscontrole (2011). J. Kuppens, B. Bremmers, K. Ammerlaan en E. van den Brink (Bureau Beke, Arnhem en COT, Den Haag). Politiekunde 39

Doelstelling

Analyseren of en hoe de normering van de Wet op de uitgebreide identificatieplicht (WUID) doorwerkt in de uitvoeringspraktijk en hoe deze uitvoeringspraktijk vervolgens te duiden valt tussen enerzijds een zeer restrictieve toepassing en anderzijds een willekeurige, selectieve toepassing.

Hoofdvragen

1. Hoe gaat de politie in de praktijk om met identiteitscontroles?
2. Hoe luiden de uitkomsten van belangrijke rechterlijke toetsingen ten aanzien van identiteitscontroles?

Deelvragen:

- a. Bestaan er verschillen tussen de politieregio's in het toepassen van identiteitscontroles?
- b. Wat zijn de opbrengsten van het inzetten van het middel?
- c. Welke succesfactoren en aandachtspunten levert de uitvoering op?
- d. Wat is het juridische oordeel over de toepassing van identiteitscontroles?

Methoden van onderzoek

- BVH-analyses
- literatuurstudie
- analyse relevante juridische jurisprudentie
- casusverzameling
- observaties

Uitgevoerd in:

Politieregio's Gelderland-Midden, Haaglanden en Rotterdam-Rijnmond

Samenvatting

ID-controles mogen alleen gebruikt worden in situaties waarin de orde en veiligheid op straat in het geding zijn en ten aanzien van personen waarop een gerede verdenking berust. Hoe ID-controles in de praktijk gebruikt worden, was nog niet eerder onderzocht. Het onderzoek levert geen aanwijzingen op voor frequente discriminatoire praktijken: oneigenlijk gebruik lijkt weinig voor te komen. In ruim duizend politieregistraties van uitgevoerde ID-controles ontbreekt slechts in een enkel geval een duidelijke grondslag voor de beoordelingsruimte. In gevallen dat agenten zich laten leiden door hun beroepsmatige intuïtie bij het staande houden van burgers, blijken ze het regelmatig bij het rechte eind te hebben en worden strafbare feiten ontdekt. Hoewel voor burgers met klachten de gang naar de rechter open staat, maakt slechts een enkele burger daar daadwerkelijk gebruik van. Voor zover burgers naar de rechter zijn gestapt omdat ze zich gediscrimineerd voelden, ondersteunt het merendeel van gerechtelijke uitspraken de betrokken agenten in hun afwegingen.

Per definitie zijn identiteitscontroles minder transparant dan preventief fouilleren en cameratoezicht, waarvan de burger ook eerder het nut dan de last ervaart. ID-controles kunnen bovendien, anders dan preventief fouilleren, vrij breed ingezet worden. Hoe en wanneer is in belangrijke mate een individuele afweging van de agent op straat. Het is daarom van belang dat de politie voorafgaand aan een identiteitscontrole altijd de reden hiervoor uiteenzet. In de

ogen van de onderzoekers zou de beoordelingsruimte van agenten bij het toepassen van ID-controles beter uitgewerkt en afgebakend moeten worden.